

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH040001
NAZWA
OBSZARU Forty w Toruniu

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH040001	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Forty w Toruniu

1.4. Data opracowania 2001-05	1.5. Data aktualizacji 2017-02
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Wawelska 52/54 Warszawa 00-922
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW: 2004-04
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*): 2008-02
Data objęcia obszaru ochroną SOO: 2017-02

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego
2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
18.6049

Szerokość geograficzna
53.043

2.2. Powierzchnia [ha]:

12.91

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.4. Długość obszaru [km]:

2.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL61	Kujawsko-Pomorskie
------	--------------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0 %)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

[Powrót](#)

Gatunki			Populacja na obszarze							Ocena obszaru				
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1308	Barbastella barbastellus			w	10	35	i	R	G	C	B	C	B
M	1318	Myotis dasycneme			w		3	i	P	G	D			
M	1324	Myotis myotis			w	10	80	i	R	G	C	B	C	B

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać

„tak”.

- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

3.3. Inne ważne gatunki fauny i flory (opcjonalnie)

Gatunek					Populacja na obszarze			Motywacja						
Grupa	KOD	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Gatunki wymienione w załączniku		Inne kategorie			
					Min	Maks		C R V P	IV	V	A	B	C	D
M		Eptesicus nilssonii				1	i	P						X
M		Eptesicus serotinus			1	5	i	R						X
M		Myotis brandtii				1	i	P						X
M		Myotis daubentonii			40	60	i	C						X
M		Myotis mystacinus				1	i	P						X
M		Myotis nattereri			150	250	i	C						X
M		Plecotus auritus			10	20	i	R						X

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.
- S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki Według standardowego Wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = występuje.
- Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego

Pokrycie [%]

N19	23.0
N23	45.3
N12	31.7
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Położenie obszaru wg regionalizacji fizycznogeograficznej Kondrackiego (2000) na terenie prowincji Niż środkowoeuropejski (31), podprowincji Pojezierza Południowobałtyckie (315), markoregionu Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka (315.3), mezoregionu Kotlina Toruńska (315.34).

Położenie obszaru wg regionalizacji geobotanicznej (Matuszkiewicz 2008): E Dział Mazowiecko-Poleski, E Poddział Mazowiecki, E.1. Kraina Chełmińsko-Dobrzyńska, E.1.6. Okręg Nadwiślański Włocławsko-Bydgoski, E.1.6.b Podokręg Toruński, E.1.6.d Podokręg Puszczy Bydgoskiej.

Obiekty fortyfikacji włączone w granice obszaru Natura 2000 zlokalizowane w południowej części miasta Torunia i na południe od rzeki Wisły (Fort XIII i Fort XV). Dwa pozostałe obiekty (Forty IV i V) zlokalizowane są po północnej stronie Wisły. Najbliżej położonym względem koryta Wisły jest Fort XV (w odległości ok. 1,1 km w linii prostej od Wisły), a najdalej położony jest Fort V (ok. 3,7 km od koryta Wisły).

Obszar obejmuje stare fortyfikacje obronne - zespół XIX-wiecznych fortów, z których do obszaru Natura 2000 włączono: Fort IV, V, XIII, XV oraz Baterię Pancerną Haubic 150 mm (zlokalizowaną przy Forcie XIII).

Obszar powiązany funkcjonalnie z korytarzem ekologicznym, jaki stanowi rzeka Wisła. Ponadto związany jest również z korytarzami migracji lokalnej nietoperzy, w tym terenami leśnymi, parkowymi i alejami drzew w obrębie miasta Torunia, służących zachowaniu połączeń między poszczególnymi obiektami fortowymi w obrębie obszaru Natura 2000.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie konserwatorskiej. Znacznie dla zachowania populacji nietoperzy (w tym gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej) mają również obiekty fortowe niewłączone do obszaru Natura 2000, w tym Fort VII (w okresie koncentracji jesiennych - swarming), Forty VIII i XI (w okresie rojenia i migracji) oraz Fort XIV (wykorzystywany okresowo).

4.2. Jakość i znaczenie

Jedna z 20 największych kolonii zimowych nietoperzy w Polsce. Każdej zimy znajduje tu schronienie nawet kilkaset osobników nietoperzy różnych gatunków. Wśród nich występują 3 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Ogólna ilość nietoperzy zimujących jest zmienna, jednak z widocznym stałym udziałem gatunków takich jak mopek i nocek duży, a także licznie występującymi nockiem rudym i nockiem Natterera. Mniej lub bardziej liczne są również inne gatunki nietoperzy, przy czym niektóre pojawiają się wyłącznie okresowo, a nawet sporadycznie (m.in. nocek łydkowłosy).

Zarówno w przypadku mopka, jak i nocka dużego populacja uzyskała ocenę C, jako istotna dla zachowania i stanowiąca poniżej 2% (i powyżej 0%) populacji krajowej tych gatunków (na podstawie publikacji: Trochimiuk J., Skrzyński P. 2004, Wyrowińska M. 2005, Kowalska M. 2006, Kasprzyk K. 2008, Maciejewska A. 2008, Mosek A. 2008), co potwierdziły prace terenowe prowadzone na potrzeby planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 w grudniu 2012 r. oraz styczniu i lutym 2013 r. Pozyskane w ten sposób dane odniesiono do informacji na temat wielkości populacji ww. gatunków na terenie kraju (w tym dane IOP PAN, GIOś).

Stan zachowania nocka dużego i mopka oceniony został jako B (dobry) z dobrze zachowanymi cechami siedliska, co również znajduje potwierdzenie w danych publikowanych oraz w wynikach prowadzonych prac terenowych. Dostępne są liczne kryjówki i schronienia, w tym w postaci otworów w murach. Zgodnie z oceną ekspercką, stan zachowania cech siedliska określono jako dobry (elementy dobrze zachowane), z niewielkimi przekształceniami, wynikającymi przede wszystkim ze stanu technicznego obiektów fortowych. Jednocześnie stan siedliska wydaje się stabilny i (m.in. z uwagi na ochronę konserwatorską zabytków) nie przewiduje się jego nagłego pogorszenia. Rozpoznanie cech siedliska przeprowadzono o dane publikowane i niepublikowane, w tym prace dyplomowe studentów UMK w Toruniu (Trochimiuk J., Skrzyński P. 2004, Wyrowińska M. 2005, Kowalska M. 2006, Kasprzyk K. 2008, Maciejewska A. 2008, Mosek A. 2008) oraz w oparciu o przeprowadzone prace terenowe, będące podstawą oceny eksperckiej stanu siedliska.

Izolacja populacji mopka i nocka dużego jest obecnie niewielka, w obrębie rozległego obszaru występowania (ocena C). Wszystkie obiekty fortowe zlokalizowane są w granicach miasta Torunia, w terenie przekształconym przez człowieka. Korzystnie na możliwości migracji nietoperzy wpływa bliskie sąsiedztwo terenów leśnych (w szczególności w pobliżu Fortu V i XIII), zadrzewionych, parkowych oraz alei. Ogólnie dla obu omawianych gatunków, obszar uzyskał ocenę B (dobrą), jako przedstawiający korzystne cechy siedliskowe, obecny sposób ochrony (w tym w zakresie ochrony zabytków), możliwości migracji i stopień izolacji oraz znaczenie dla utrzymania populacji w regionie i kraju.

W przypadku nocka łydkowłosego populacja oceniona została jako D, nieistotna dla zachowania ogólnej populacji gatunku w kraju (Przystalski A. i in. 2013). Gatunek ten występuje w obszarze sporadycznie i w niewielkiej liczebności, co potwierdzają wcześniejsze (2000, 2003) doniesienia na temat nielicznych osobników tego gatunku (odpowiednio 3 osobniki i 1 osobnik) w obrębie Fortów w Toruniu. W granicach obszaru obecne są dogodne dla tego gatunku siedliska (miejsca zimowania) oraz zachowana jest możliwość migracji.

W odniesieniu do nocka dużego, nocka łydkowłosego oraz mopka jakość danych określono jako wysoką (G), uwzględniając dostępne materiały publikowane i niepublikowane (w tym prace dyplomowe studentów UMK w Toruniu) oraz badania terenowe prowadzone w grudniu 2012 r. i styczniu oraz lutym 2013 r. przez pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz przedstawicieli Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prace te prowadzone były w obrębie wszystkich obiektów wchodzących w skład obszaru Natura 2000. Określając liczebność ww. gatunków nietoperzy w obszarze, uwzględniono zmienność sezonową i wskazano minimalne oraz maksymalne stwierdzane (dane publikowane i prace terenowe) liczebności wszystkich wskazanych w dokumencie SDF gatunków nietoperzy (w tym w zakresie punktu 3.3 SDF).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	E01.03		o
L	F03.02.03		i
H	G05.04		i
H	M01.01		i
H	E06.02		i
H	B02.02		b
M	G01.08		i
M	G05.01		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	E06.02		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ	[%]	
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność	0	
Prywatna	0	
Nieznana	100	
Suma	100	

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

Kasprzyk K. 2008 mscr.: Ocena potencjalnych zagrożeń dla funkcjonowania obszaru Natura 2000 PLH 40001 „Forty w Toruniu” związanych z realizacją zadania pn. Budowa mostu drogowego przez Wisłę w Toruniu”. Miejski Zarząd Dróg w Toruniu.

Kasprzyk K., Tomaszewski M., Piwowarski T., Póchlópek P. 2003: Nowe zimowiska nietoperzy na obszarze Pomorza Nadwiślańskiego. Nietoperze 4: 83-92.

Kowalska M. 2006 mscr.: Nietoperze zimujące w fortach toruńskich i Twierdzy Grudziądz. UMK Toruń.

Maciejewska A. 2008 mscr.: Wykorzystanie fortów Torunia położonych na lewym brzegu Wisły jako miejsc hibernacji nietoperzy w sezonach 2006-2008. UMK Toruń.

Mosek A. 2008 mscr.: Zimowanie nietoperzy w fortach zlokalizowanych po prawobrzeżnej części Torunia w sezonach 2006/2007 i 2007/2008. UMK Toruń.

Przystalski A., Kasprzyk K., Wojciechowski M., Boratyński J., Górski D., Owieśny M. 2013. mscr: Opinia na temat statusu gatunku nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* 1318 w obrębie obszaru Natura 2000 Forty w Toruniu PLH040001. RDOŚ w Bydgoszczy, UMK w Toruniu.

Skrzyniarz P. 2004 mscr.: Fort IV w Toruniu jako miejsce hibernacji nietoperzy w latach 2002-2004. UMK Toruń.

Trochimiuk J. 2000 mscr.: Wykorzystanie fortów Torunia jako miejsc hibernowania nietoperzy. UMK Toruń.

Wyrowińska M. 2005 mscr.: Nietoperze zimujące w fortach toruńskich - specjalnym obszarze ochrony sieci Natura 2000. UMK Toruń.

Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego 2012: Szlakiem Fortyfikacji Dolnej Wisły. Toruń-Chełmno-Grudziądz.

Żytkowicz J. mscr. 2011: Projekt prac zabezpieczających Fort XV. Strabag.

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Adres: Polska Dworcowa 81 85-009 Bydgoszcz

Adres e-mail: kancelaria.bydgoszcz@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

Tak

Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Forty w Toruniu PLH040001 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 579)

Link: http://www.edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/WDU_C/2014/579/akt.pdf

Nie, ale jest w przygotowaniu

Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH040001

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak

Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)